

Kleine notenteeltsector in Nederland herbergt grote potentie en streeft naar robuuste keten

‘Een prima, milieuvriendelijke neventak’

ONNO BEIJERS

Voor de nu nog bescheiden Nederlandse notenteelt staan alle seinen op groen. Noten zijn gezond en opgenomen in de Schijf van Vijf van het Voedingscentrum, ze zijn een goed alternatief voor vleesconsumptie, ze passen in de trend naar agroforestry en de teelt bindt CO₂. Het perspectief van een robuuste keten lonkt.

ACHTERGROND

De club die daaraan werkt, is de nog jonge Nederlandse Notenvereniging (anno juli 2017). Voorzitter Ton Baltissen ziet het ledental van zijn club oplopen naar inmiddels 41, waarvan zeven uit België. Niet alleen walnoot- en hazelnoottelers kunnen lid worden, ook de verwerkende industrie.

Naast de toenemende vraag van consumenten naar lokale producten, is de trend naar agroforestry, een mengteeltsysteem van bomen en landbouw dat goed is voor de biodiversiteit en bodemvruchtbaarheid, een van de aanjagers. ‘Notenteelt is een milieuvriendelijke teelt’, stelt Baltissen.

De overheid ziet eveneens potentie en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vroeg de Nederlandse Notenvereniging medio juni een projectvoorstel te maken met Wageningen University & Research (WUR) ter grootte van 100.000 euro voor onderzoek. ‘Zij komen nog voor de zomer met een projectplan en beginnen meteen daarna’, meldt Baltissen.

De sector is nu nog klein. Volgens cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2016) houden zich zo’n zeventig bedrijven op 70 hectare bezig met notenteelt. Daar staat een grote invoer van noten en een aanzienlijke verwerkende industrie tegenover. Neder-

land importeert volgens CBS-cijfers voor zo’n 60 miljoen euro aan walnoten (vooral uit de VS en Turkije) en voor 36 miljoen euro aan hazelnoten (vooral uit Turkije en Italië).

Voor menig agrarisch bedrijf zou notenteelt volgens Baltissen interessant kunnen zijn. Denk aan fruittelers die de notenbomen tussen bijvoorbeeld de appels en peren kunnen planten en akkerbouwers die ze tussen andere gewassen planten of aan de rand van hun perceel, grenzend aan oppervlaktewater, om uit- en afspoeling tegen te gaan.

Ook kunnen veehouders notenbomen in het grasland planten. Uiteindelijk zou dat volgens Baltissen binnen enkele jaren moeten leiden

‘Een van onze taken is het moderniseren van de teelthandleiding’

tot een areaal van 1.000 hectare, ‘als eerste stap’. Het is wel belangrijk dat de kennis over de teelt op peil wordt gebracht. ‘Mensen kennen de notenteelt niet. Het is daarom onze taak de teelthandleiding te moderniseren. Daarbij kijken we naar rasselectie, grondsoort, aanplant, economie en dergelijke.’

Die overtuiging deelt teler Harm Tuenter in Breedenbroek. Tuenter

Harm Tuenter inspecteert de knoppen van de vruchten in zijn hazelnootboomgaard in Breedenbroek.

Foto: Hans Prinsen

teelt hazelnoten op 5,5 hectare en heeft in totaal zo’n 1.500 bomen. Hij begon er begin jaren negentig mee vanuit een studieclub, ontstaan na de uitgave van het boekje ‘Teelt van hazelnoten, april 1988, S.J. Wertheim en J. Goedegebure, Proefstation voor de fruitteelt, Wilhelmadorp en Kraggenburg, 60 verschillende rassen’.

Met veel proefondervindelijk pionieren, maakte hij zich het metier eigen, naast zijn baan als docent metaaltechniek. ‘Er was geen kweker die planten kon leveren. Kwekerij Massop in Voorst entte al langer kronkelhazelaars en met materiaal van hem en door overname van diverse proefvelden uit Kraggenburg begon ik mijn eigen proefaanplant.’ Wat volgde was het grote puzzelen met rassen, grond en de benodigde gereedschappen voor onder meer het rapen van de noten.

Mensen die de teelt overwegen, moeten naast ‘feeling met boompjes’ er vooral vooraf een ‘studie

van maken’, adviseert Tuenter. Is die horde genomen, dan is de teelt relatief extensief. Hij schat het werk per hectare op 150 uur, jaarrond.

Of iets meer, als je biologisch/Skal-gecertificeerd wilt produceren zonder chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest, zoals hij zelf doet. ‘Dan heb je iets meer werk, met name schoffelen. Aan de andere kant: ziektes zijn er in de hazelnootteelt niet. Plagen wel: meikever, engerling, hazelnootboorder en snuitkever.’ Tuenter schat zijn uitval op zo’n 5 procent. In de eerste twintig jaar was dat bijna 0 procent.

FRANSE LEER

Tuenter oogst jaarlijks zo’n 1.400 kilo Eko-hazelnoten per hectare, die gemiddeld zo’n 3,50 euro per kilo opleveren. Hij zet de noten deels aan huis af, de rest verkoopt hij aan de biologische supermarkt Odin en aan een Belgisch bedrijf dat er olie van perst.

Notenolie is booming business,

merkt Melissa den Beer Poortugael van Mobipers in Zoelen. Vooral bekend als appelsapfabriek, persen ze nu ook in het tijdvak januari tot eind april steeds vaker hazelnoten en walnoten voor de olie. Zelf hebben ze op 2,5 hectare zo’n 220 walnotenbomen staan.

‘Omdat we niet alles zelf konden opeten, zochten we een oplossing in de vorm van olie persen. Uiteindelijk kwamen we terecht in Frankrijk, waar we drie jaar in de leer zijn geweest. Sinds twee jaar hebben we een eigen walnootpelmachine (de enige in de Benelux) en twee walnotenpersmachines.’

Naast particulieren weten ook telers de weg naar Zoelen te vinden, met oogsten tussen 5 en 4.000 kilo. ‘Dagelijks enkele tientallen mensen’, aldus Den Beer Poortugael. De grotere partijen walnootolie komen vaak terecht bij restaurants en delicatessenwinkels. ‘Het is een puur en Nederlands product. Dat leeft echt op dit moment.’

Hazelnoten zijn gezond en maken deel uit van de Schijf van Vijf van het Voedingscentrum. Foto: Nederlandse Notenvereniging

Boomkweker ziet vraag groeien, ook uit buitenland

Boomkweker Bart van de Sluis van boomkwekerij ‘t Herenland in Randwijk teelt vooral walnotenbomen. Hij heeft vijftig verschillende rassen in productie en nog twintig rassen doet hij alleen op aanvraag. ‘Daar ben ik 25 jaar geleden mee begonnen, na contact met een vermeerderaar. Ik vond dat interessant. Ook omdat het een tak van sport is die niet iedereen in de vingers heeft. Ik heb maar zo’n vijf collega’s in Nederland.’

Van de Sluis ent elk jaar een korte tijd, van januari tot en met maart. ‘Daarna kan nog wel, maar wordt het slagingspercentage minder.’ Hij merkt dat de vraag aantrekt vanuit tuincentra en hoveniers voor particulieren, maar ook vanuit de telers met (kleine) plantages. ‘Dat is ook in opkomst, met name in België, Denemarken, Zwitserland, Oostenrijk en Hongarije.’

De walnotenboom gedijt volgens Van de Sluis niet op drassige grond. Droge hei-

develden zijn ook niet geschikt. Geschikt zijn (alluviale) gronden met een pH (zuurtegraad)-waarde tussen de 6 en 7 en een grondwaterstand van 150 centimeter tot maximaal 80 centimeter onder het maaiveld. De boomkweker geeft aan dat goed overleg vooraf een belangrijke basis is voor een succesvolle aanplant, die per project verschilt.

Bij de aanplant wordt ervan uitgegaan dat er zo’n zeventig tot tachtig walnotenbomen per hectare nodig zijn, of honderd per hectare voor de kleinere soorten. De opbrengst per hectare schat Van de Sluis op 3.000 tot 3.500 kilo walnoten per jaar, in optimale condities nog iets hoger. Met prijzen variërend tussen 2,60 en 5 euro per kilo (van zelfrapers tot geschoond), is de opbrengst volgens hem prima. ‘Hoewel de investering in eerste instantie hoger ligt, is de opbrengst hoger dan van tarwe of granen. Een rendabele teelt.’